עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה ב סמג עשין רכד:

כח ב ג מיי' פרק ד מהל' אבל הלכה ט סמג עשין דרבנן ב טוש"ע א"ח סי' לח סעיף ה וטוש"ע י"ד סי' שפ סעיף א וסי' שפח סעיף א:

כט ד מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה ג סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרמ סעיף ה:

ל ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

לא ו טור וב"י שם:

לב ז (מיי' פ"ו מהל' תפלה סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קו סעיף א) טור א"ח סי' לח:

לג ח מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יג סמג עשין כב טוש"ע א"ח סימן לח סעיף ז:

ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטהר אם מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטהר [א] אלא עוסקין במת מצוה היו [א] שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח שנאמר [1] ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא אין יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות צריכא דאי אשמעינן התם משום דלא מטא זמן חיובא דפסח אבל הכא דמטא זמן ק"ש אימא לא צריכא ואי אשמעי' הכא משום דליכא כרת אבל התם דאיכא כרת אימא לא צריכא גופא א"ר אבא בר זבדא אמר רב [ב] אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה [ב] חוץ מתפילין שהרי נאמר בהן פאר מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל [2] פארך חבוש עליך וגו' את הוא דמיחייבת אבל כ"ע פטירי [ג] וה"מ ביום ראשון דכתיב [3] ואחריתה כיום מר ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב [ד] אבל חייב בסוכה פשיטא מהו דתימא הואיל (א) וא"ר אבא בר זבדא אמר רב מצטער פטור מן הסוכה האי נמי מצטער הוא קמשמע לן ה"מ צערא דממילא אבל הכא איהו הוא דקא מצטער נפשיה איבעי ליה ליתובי דעתיה וא"ר אבא בר זבדא אמר רב [ה] חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה כל שבעה מ"ט משום דבעו למיחדי וליכלו בסוכה וליחדו בסוכה אין שמחה אלא בחופה וליכלו בסוכה וליחדו בחופה אין שמחה אלא במקום סעודה וליעבדו חופה בסוכה אביי אמר משום ייחוד ורבא אמר משום צער חתן מאי בינייהו איכא בינייהו דשכיחי אינשי דנפקי ועיילי להתם למאן דאמר משום ייחוד ליכא למאן דאמר משום צער חתן איכא א"ר זירא [ו] אנא אכלי בסוכה וחדי בחופה וכ"ש דחדי ליבאי דקא עבידנא תרתי ת"ר חתן והשושבינין וכל בני חופה [ז] פטורין מן התפלה [ח] ומן התפילין וחייבין בק"ש

משום

רש"י

הכי גרסינן בברייתא בספרי ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו שנטמאו בנדב ואביהוא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולין היו ליטהר ואם מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטהר אלא מי היו טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח שנאמר ולא יכלו וגו': **ואם נושאי ארונו של יוסף או מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטהר.** שהרי באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו שרף אלעזר את הפרה שיזו על טמאי מת שבהן לעשות פסחיהן בטהרה כדאמר במסכת גיטין (דף ס.) שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם המשכן ופרה אדומה אחת מהן ובאחד בניסן הוקם המשכן והוא ח' למלואים כדקיימא לן (שבת דף פז:) אותו היום נטל עשר עטרות ובו מתו נדב ואביהוא הלכך מראש חדש ועד הפסח היו יכולין ליטהר וקרא אמר ולא יכלו ונושאי ארונו של יוסף נמי כבר עברו עליהם עשרה חדשים ויותר שלא נשאוהו משחנו בהר חורב בראש חדש סיון כדכתיב (שמות יט) ביום הזה באו מדבר סיני ולא נסעו משם עד עשרים באייר של שנה הבאה דכתיב ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל וגו' ויסעו מהר ה': **טמאי מת מצוה.** לאו מת מצוה דווקא קאמר דאפי' מתיהן נמי מת מצוה קרי להו דמצוה להתעסק בהן כגון האמורים בפרשת כהנים (ויקרא כא) °שהכהן מטמא בו: **שחל שביעי שלהן.** ואע"ג דחזו לאורתא לא איסתרו דקסבר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ. מכל מקום שמעינן מיניה דעוסק במצוה פטור מן המצוה שהרי נטמאו במתיהן שבעה ימים לפני הפסח ואף על פי שטומאה זו תעכב על ידם אכילת פסחיהן אלמא מצוה קלה הבאה לידך אינך צריך לדחותה מפני חמורה העתידה לבא: **דלא מטא זמן חיובא.** כשנטמאו עדיין לא הגיע זמן אכילת פסח: **אבל.** קרית שמע דמטא זמן חיובה בתוך החופה והוא ראוי לכך אימא ליחייב: **אבל פסח דכרת הוא אימא לא.** יטמאו במת כל שבעה לפני הפסח: **צריכא.** למיכתב ביום ההוא לאשמועינן דנטמאו תוך שבעה דעוסק במצוה פטור מן המצוה: **מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל כו'.** דקאמר ליה רחמנא הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה וגו' האנק דום מתים אבל לא תעשה לא תתאבל עליה פארך חבוש על ראשך שלא כדרך שאר אבלים לפי שאני עושה אותך אות ומופת לישראל שכך עתידין למות מתיהן ואין איש מתאבל עליהם אלמא אבל אסור בתפילין: **והני מילי ביום ראשון.** דעיקר מררא חד יומא כדכתיב ואחריתה כיום מר: **פשיטא.** מאי שנא הא משאר מצות דאשמעינן רב לעיל דאבל חייב בכל המצות: **לצערא דממילא.** שהסוכה מצערתו כגון חמה או צינה או סירחא בדברים שסיכך בהן: **מיבעי ליה ליתובי דעתיה.** חובה עליו ליישב דעתו למצוה: **למיחדי.** לשמוח: **משום ייחוד.** דסתם סוכה היו עושין בגגותיהן ואין דרך ביאה ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח ושמא ירד החתן לעשות צרכיו ויתייחד אחר עם הכלה: **לצער חתן.** שהמקום צר ופתוח שאין לה אלא שלש דפנות ובוש לשחק עם כלתו: **תרתי.** שתי מצות סוכה ומצות נישואין וכגון שנשא ערב הרגל אבל בתוך הרגל קיימא לן במועד קטן (דף ח:) דאין נושאין נשים במועד: **פטורין מן התפלה.** דבעיא כוונה: **ומן התפילין.** משום דשכיחא שכרות וקלות ראש: **וחייבין בקריאת שמע.** דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון ויכולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרות פסוק ראשון:

משום

תוספות

מישאל ואלצפן היו. וא"ת ולמאן דאמר פרק ד' מיתות (סנהדרין דף נב.) דשריפה ממש הואי שנשרפו גופיהן וכן נמי דריש בתורת כהנים אקרא דותאכל אש אותם אמאי נטמאו וי"ל דשמא שלדן היתה קיימת כאילו נשרפו על גבי קטבלא כדאמר פרק המפלת (נדה דף כז:) מת שנשרף ושלדו קיימת טמא: **שחל שביעי שלהן בערב הפסח.** מכאן קשה להא דא"ר לוי בשילהי הניזקין (גיטין דף ס. ושם) ח' פרשיות נאמרו באותו יום שהוקם המשכן וקא חשיב פרשת טמאים ופירש שם בקונט' ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש וגו' ולא יתכן כדמוכח הכא שהיה בערב הפסח והמשכן הוקם באחד בניסן ואפילו לר"ע לא יתכן לפי הספרים דגרסינן בפסחים בפ' האשה (דף צ:) רב סבר לה כר"ע דאמר מישאל ואלצפן היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח ומיהו אותה גירסא ליתא אלא ר' יצחק גרס התם ונראה לפרש פרשת טמאים דשרץ ונגלה וזב וזבה ונדה לפי שהוזהרו ליזהר על טומאת מקדש וקדשיו: **משום דלא מטא זמן חיובא.** ואין להקשות מהא דדרשינן בריש טבול יום (זבחים דף ק. ושם) דהולך לשחוט את פסחו מטמא למת מצוה מולאחותו אפי' לאחר חצות דמת מצוה שאני והא דדייק הכא מברייתא דקתני למת מצוה נטמאו לא מת מצוה ממש אלא כלומר לקרובים כדפירש בקונטרס ולאחר חצות הוא דאינו מטמא כדקתני התם אמרת לא יטמא אבל קודם חצות יטמא כדקאמרינן התם ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ונמנו אחיו הכהנים וטמאוהו בעל כרחו אבל קשה [ג] (לרבה) דאמר התם אידי ואידי לאחר חצות כאן קודם ששחטו וזרקו עליו כאן לאחר ששחטו וזרקו עליו אלמא מטמא לקרובים אפי' היכא דמטא זמן חיובא (ב) זמן הפסח מאחר שלא שחטו וזרקו עליו ואין לומר דהיא גופא ילפינן מחתן דפטור מק"ש דדלמא שאני ק"ש דלית ביה כרת כדקאמר הכא ולא אתי מיניה פסח דאיכא כרת ומטיא זמן חיובא: **אין שמחה אלא בחופה.** משמע מכאן דאם יצא חתן מחופתו אפי' כלתו עמו והולכים לאכול בבית אחר דאין מברכין שהשמחה במעונו ולא ברכת חתנים כיון דאין שמחה אלא בחופה ובפ"ק דכתובות (דף ז: ושם) אמרינן נמי מברכין ברכת חתנים בבית חתנים משמע דוקא במקום חופה דהוא בית חתנים ומיהו אין ראיה משם דדלמא לאפוקי מדרבי יהודה קא אתי דאמר אף בבית האירוסין מברכין אותה וצריך לדקדק מה היא חופה דאי במקום שברכו תחלה ברכת נישואין קרי ליה חופה פעמים שאפי' ברחוב העיר מברכין אותה כשהעם מרובין ואין יכולין ליכנס בבית אלא מקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ליה חופה ולא מקום העשוי לאקראי בעלמא ושם מברכין ברכת חתנים כל שבעה: **וחייבין בק"ש.** כדפירש בקונט' דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרות פסוק ראשון:

חתן

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר מישאל ואלצפן היו שנשאו נדב ואביהוא, ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו, יכולין היו ליטהר, ואם מישאל ואלצפן היו, יכולין היו ליטהר, אלא קוברי מת מצוה היו, וחל שביעי שלהן להיות ערב הפסח, שנא' ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא. מכלל המתעסק במצוה פטור מן המצוה האחרת. ושנינן צריכא זו וזו דאי אשמעינן גבי פסח כו'. אמר רב זבדא משמיה דרב אבל חייב בסוכה, ולא דמי למצטער דהוא פטור מן הסוכה. ת"ר חתן וכל השושבינין וכל בני חופה פטורין מן התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, וחייבין בקרית שמע.

מסורת הש"ס

א) פסחים צ:, ב) ברכות יא. טז: כתובות ו: מ"ק טו., ג) [צ"ל לרבא],

תורה אור השלם

1. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשֹׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ט ו

2. הֵאָנֵק דֹּם מֵתִים אֵבֶל לֹא תַעֲשֶׂה פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ וּנְעָלֶיךָ תָּשִׂים בְּרַגְלֶיךָ וְלֹא תַעְטֶה עַל שָׂפָם וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכֵל: יחזקאל כד יז

3. וְהָפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל וְכָל שִׁירֵיכֶם לְקִינָה וְהַעֲלֵיתִי עַל כָּל מָתְנַיִם שָׂק וְעַל כָּל רֹאשׁ קָרְחָה וְשַׂמְתִּיהָ כְּאֵבֶל יָחִיד וְאַחֲרִיתָהּ כְּיוֹם מָר: עמוס ח י

הגהות הב"ח

(א) גמ' מהו דתימא הואיל ואמר רבא מצטער: (ב) תוס' ד"ה משום וכו' אפילו היכא דמטא זמן חיובא דפסח כצ"ל ותיבת זמן הב' נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה טמאי מת מצוה וכו' שהכהן מטמא בו. עיין טורי אבן ר"ה דף טז ע"ב ד"ה חייב אדם: